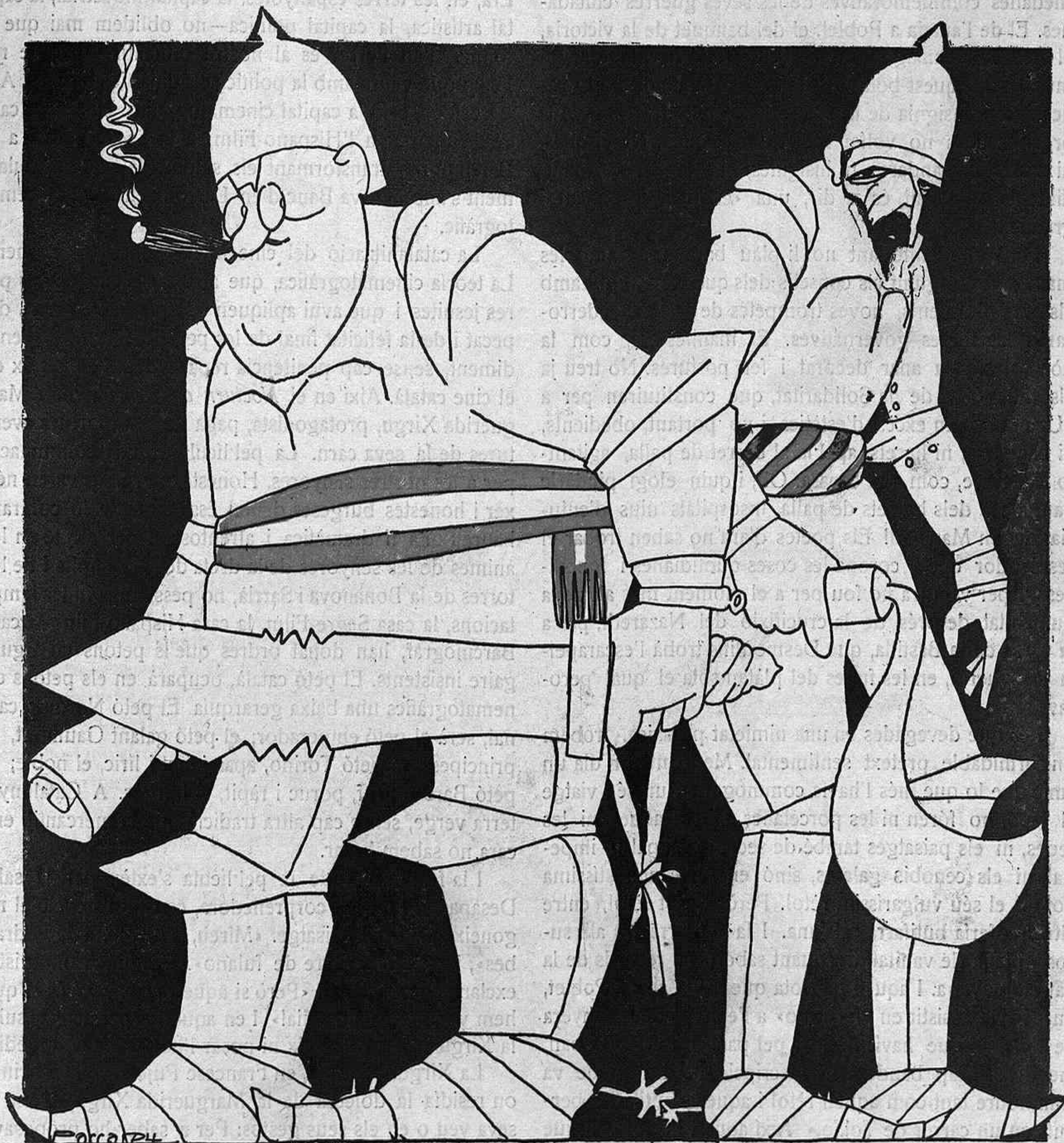

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Núm. 1920 ————— Any XXXVII
BARCELONA 15 D'OCTUBRE DE 1915

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT
10 cèntims ————— Atrassats: 20

ELS SOLIDARIS D'UN DIA

—Estem lligats per la qua
però no'n facin cabal;
demà s'esqueixa la grua
i... cadascú és cadasqual.

CRÒNICA

RELIQUIES.—Segurament existeix un ciutadà a Barcelona que per a edificació dels fills i mostruari de records, conserva en el fons del calaix, on s'amaguen les coses estimades i clandestines, uns llacets que són per a ell les medalles commemoratives de les seves guerres ciutadanes. El de l'anada a Poblet, el del banquet de la victòria, el del 20 de maig, el de la manifestació per la Mancomunitat... Aquest bon ciutadà no podrà afegir al seu relicari cap insígnia de la manifestació del diumenge. Els organitzadors no volien més que «claque». Ni visques, ni moris, ni banderes, ni insígnies, ni estandarts. Aplaudiments solament, és a dir, una «claque» imponent i gratuïta.

Però al manifestant no li plau barallar-se amb les mans nètes, seguint els consells dels que creuen que amb els seus picaments, noves trompetes de Jericó, enderrocaràn les torres governatives. El manifestant, com la dòna, necessita anar decorat i fer postures. No treu ja els mocadors de la Solidaritat, que constituïren per a l'Unamuno un excès d'estètica, i no portant, obediènts, ni banderes, ni llacets, apel·la al berret de palla, agitant-lo en l'aire, com una espasa. Oh, i quin elogi pindàric hauria fet dels berrets de palla, insospitats nius d'entusiasme, en Maragall! Els poetes d'ara no saben trobar el resplendor que's corona les coses quotidianes i fonèdices. ¿I per ventura no fou per a el moment més alt de la humanitat, després de la crucifixió del Nazareth, per a la presa de la Bastilla, que Desmoulins trobà l'escarapella de guerra, en les fulles del plàtan sota el qual perorava?

I és que devegades en una nimietat prosaica, trobem un formidable pretext sentimental. Me contà un dia un amic que lo que més l'havia commogut en un seu viatge al Japó, no fóren ni les porcelanes, ni les laques, ni les sedes, ni els paisatges també de seda, ni el palau imperial, ni els cenobis galants, sinó en una modestíssima botiga el seu vulgaríssim rètol. Però aquest rètol, entre altres, ofería butifarra catalana. I la butifarra era allí sucosa, plena de vanitat, traspuant saborosos records de la patria llunyana. I aquell patriota que havia anat a Poblet, que havia assistit en el «Liceo» a l'entrega de la senyera de l'Orfeo, que havia desfilat pel passeig de Sant Joan, me deia: «Cap bandera ni inscripció patriòtica me va commoure tant com aquell rètol i aquella butifarra, perduts en un carrer de Tokió.» Així aquest berret vell que arrossega la seva agonia, posant el seu or decadent en les daurades ornamentacions tardorenques, berret invà-

lid i sense ànima, berret de munició ja consumit, adquirirà gran transcendència. No haurà contribuït a fer caure un rei, com a l'Amadeu de Saboya, les mantellines de les dames madrilenyes, emperò pot-ser farà caure un ministre.

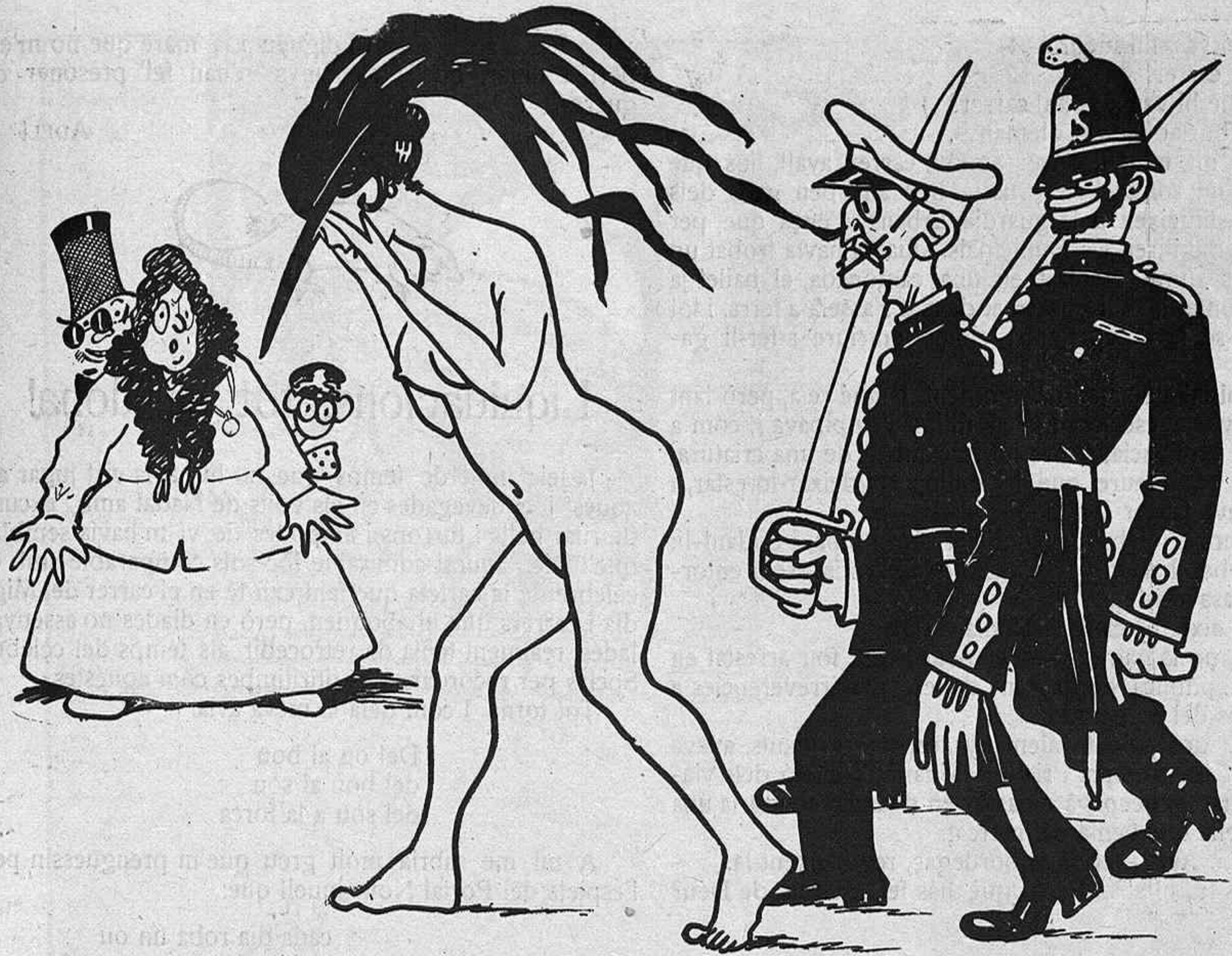
I així a Catalunya agafaran aires de Fronda els inofensius berrets de palla i sabrem que, a l'igual que'ls ciutadans de Roma agitant en el aire les seves toques disposaven dels gladiadors, els ciutadans de Catalunya, agitant els seus berrets de palla, disposen de la vida o la mort dels consellers reials.

CINE.—Barcelona ha aconseguit una nova capitalitat. Era, en les terres espanyoles, la capital industrial, la capital artística, la capital política—no oblidem mai que la tomba d'en Ferrer és al nostre cementiri—perque res tenen que veure amb la política els dinàstics bicèfals. Ara Barcelona, serà la capital cinematogràfica. Una nova casa ve a sumar-se a l'Hispano-Film, a la Segre-Film i a la Barcinograf, transformant els salons del que popularment s'anomenava Banc d'en Lerroux en estudi cinematogràfic.

La catalanització del cine inicià el seu abujerament. La teoria cinematogràfica, que abans sustentaven els pares jesuïtes i que avui apliquen els pares caputxins, del pecat i de la felicitat final de les pecadores pel seu penediment, sense cap penitència reparadora, desapareix en el cine català. Així en el *Nocturn de Chopin*, on la Marguerida Xirgu, protagonista, paga amb la mort les aventures de la seva carn. La pel·lícula és una comminació per a les nostres senyores. Honestes burgeses vareu néixer i honestes burgeses deuen ésser, car de lo contrari, haureu una fi dramàtica i afrentosa. I per a que en les ànimes de les senyores de la dreta de l'Aixamplis i de les torres de la Bonanova i Sarrià, no pessigollegin les temptacions, la casa Segre-Film, la casa Hispano-Film, la casa Barcinograf, han donat ordres que'ls petons no siguin gaire insistents. El petó català, ocuparà en els petons cinematogràfics una baixa gerarquia. El petó Nordisk, carnal, serà el petó emperador; el petó galant Gaumont, el principese; el petó Torino, apassionat i líric, el noble; el petó Barcinograf, poruc i ràpid, el burgès. A Catalunya, terra verge, sense cap altra tradició que la mercantil, encara no sabem besar.

I la familiaritat de la pel·lícula s'extèn per la sala. Desapareix l'intriga corprenedora, cercant l'atenció el regoneixement del paisatge. «Mireu, la carretera de Pedralbes», i «Mireu la torre de fulano». I algun fisonomista, exclama, desencantat: «Però si aquest *chauffeur* és el que hem va portar l'altre dia!» I en aquest espectacle casulà, la Xirgu no aconsegueix ni posar l'horror de la tragedia.

La Xirgu... Un dia, en Francesc Pujols, volia esbrinar on residia la dolcesa de la Marguerida Xirgu, si en la seva veu o en els seus gestos: Per a saber-ho proposava que la Xirgu declamés darrera d'una cortina; després, representaria un pas de pantomima. Així, deia, deslliurats

«UNA SENYORA DE COMPROMÍS»

El guardia.—No ploris, tonta, que tot això no és més que propaganda que't fa el Governador civil.

de l'encís dels gestos, estudiarem la veu, i sense la gracia de la veu, admirarem els gestos, sabent d'una vegada qui té raó a Barcelona.

La Xirgu ha fet la pantomima, i després hem procurat recordar la seva veu. A Barcelona, ningú tenia raó.

UN CHANSONIER.—A l'«Excelsior», un *chansonier* autèntic, amb el séu trajo montmartresc de vellut, amb els seus cabells pomposos, amb la seva guitarra grega, canta a la matinada rimes de cabaret i de taller, cançons de carrer i de pati. Aquest *chansonier* ademés del prestigi de París, porta el séu personal, d'ésser descendent d'un dogo venezià i de portar encara en el rostre la pal'lidesa de les batalles balkàniques. I no obstant aquelles nines galants i aquells donzells que ballen el tango i xuclen *coc-tails* no l'entenen. El pobre *chansonier* deu dirigir-se an algun espectador invisible, germà.

Llegeixo en un vell llibre de Ruben-Darío: «La cançó de París i els seus cançonistes no resulten. La cançó necessita dels seus oficiants i de la cultura d'un ambient àtic.» I després recordo al cambrer que'ns servia un *man-hateu*: clavada la palla en les cireres dolces:

—¿Per què li diuen *man-hateu*, an aquesta beguda? Jo li diria, una guinda.

I gaire bé tots els seus parroquians, també, també, li dirien una guinda.

PARADOX

Del Jardí dels humoristes

PRESONER DE GUERRA

Aquesta vegada l'humorista del nostre «Jardí», no és altre que un petit belga de deu anys, d'ulls esparvillats i de cabells rossos i rexinxolats; un petit *trinxeraire* de Bruseles, cosí germà, en esperit, dels murriets *gavroches* parisencs. Com ells, el nostre bordegaç és bon xicot i mal intencionat; com ells té audacia i picardía.

Des de que'ls alemanys entraren en la capital de Bèlgica i es feren amos de la pacífica ciutat, tota la mania del nostre petit belga fou riure's de les tropes del Kaiser.

Així que's llevava, de bon matí, es feia amanir una llesca de pa borratxa i deia invariablement:

—Me'n vaig, mare.

- On vas, fill meu?
- Al carrer.
- Què hi vas a fer, al carrer?
- A burlar-me del alemanys.

I tal dit, tal fet; carrer amunt, carrer avall, fins que trobava un soldat ben prussià, ben alt i ben gros, dels que substitueixen a la guardia urbana d'ençà que, per dignitat, dimitiren els municipals. Quan n'havia trobat un que estés aturat, recolzat en una cantonada, el bailet ja estava content; se li posava al davant s'asseia a terra, i tot menjant-se la llesca de pa, vinga somriure i fer-li ganyotes.

El soldat alemany, de moment, també reia, però tant s'allargava la escena, que al últim s'empipava i, com a mida de prudència, sobre tot tractant-se de una criatura, acabava per creure que lo millor era deixar-lo estar, i s'allunyava carrer avall.

Aleshores el bordegaç li feia pam i pipa, i cridant-li: *boche!*—ben baixet, per a que no ho sentís—se'n entornava a casa satisfet.

Però això, és clar, no podia durar.

I ara, no fa gaires dies, el petit belga fou arrestat en plena via pública, en flagrant delictes, per irreverencies a les tropes del emperador.

Entre dos soldats alemanys, sapats i gruixuts, anava el xicotet tot trempat i rialler, cridant l'atenció dels viants, quan s'encepegà a passar en direcció contraria una pobre vella que venia del mercat.

—Ei!... Avia!—cridà el bordegaç, regoneixent-la.

—Ets tu, fillet?... Però ¿què has fet, criatura de Déu?

—Res... aneu a casa i digueu a la mare que no m'espero a dinar, que'ls alemanys m'han fet presoner de guerra.

ADELÍ

Liquidacions, tot se dóna!

Ja feia molt de temps que no hi havia vist jugar an aquest jòc; devegades en els volts de Nadal amb l'excusa de rifar galls i turrans i ampolles de ví m'havia semblat que'l feien aquest admirable jòc sols comparable amb el cèlebre de la carteta que tant èxit té en el carrer del Mig-día i carrers que hi aboquen, però en diades no assenyalsades, realment tenia de retrocedir als temps del cèlebre Socias per recordar unes titiritimbes com aquestes.

Tot torna. I com deia la meva avia:

Del ou al bou
del bou al sòu
del sòu a la forca

A mi me sabria molt greu que'm prenguessin per l'espieta del Portal Nou, aquell que:

cada dia roba un ou
cada mes una pesseta.
Maleit-sía, l'espieta!

Però més greu me sab, que després veure, mut com una pedra, com els papellones robaven els diners a uns pobres nois i forasters, com se jugava a una cosa que ni suposant bona fè, pot jugar-s'hi encara vingués un galifardeu i me digués que tenia de pagar deu cèntims per estar-me allí.

Ja va sentir-me, ja, i vos asseguro que si algun agent de l'autoritat hagués estat en son lloc en el carrer de la Boqueria, no s'hauria acabat com va acabar-se. Perque a mi, d'anar a la delegació se m'endóna, diem res i de dir que roben els diners encara menys. Jo ho he vist. I lo que he vist ho sostinc.

Lo que hi ha és que en aquesta ciutat des de fa algún temps anem del burro mallorquí al set i mig, del set i mig al chic-chic i del chic-chic an aquestes botigues amb cinc nines, dos calabres, tres papellones i uns quants infeliços que hi deixen lo séu i lo que no és séu.

I encara quan veuen que rius amb posat de llàstima volen que paguis deu cèntims!

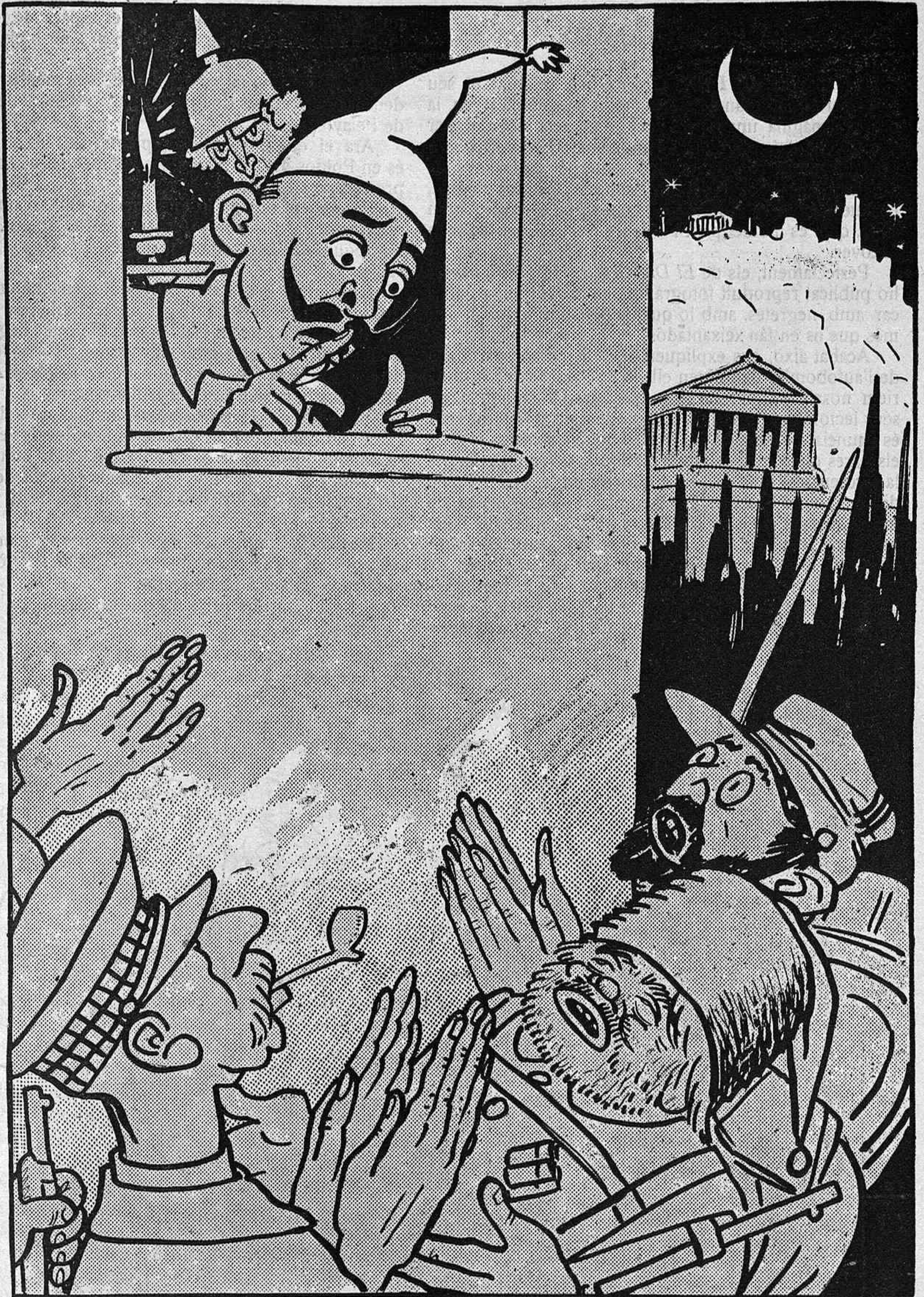
Bandarres! més que bandarres!

EL GOÇ BARCELONÍ

—Ja tinc cèdula; ja soc un ciutadà com un altre.

AL PALAU DEL REI DE GRECIA

—Apa, Constantí, que vens o no vens?
—Nois, ho sento molt, però la dona no'm deixa sortir de casa.

Els modestos

Els senyors de *El Dia Gráfico* han celebrat el seu aniversari, i amb tan solemne motiu han publicat en la primera pàgina una reproducció d'un acta notarial, per la qual ens enterem de que l'anomenat *Dia Gráfico* tira trentaun mil exemplars i repicó. Que per molts anys. A nosaltres ens ha agradat molt aquesta primera pàgina, perquè aixís hem pogut saber com signa el nostre gran amic, que és home petit i cèlebre notari don Guillem Alcover.

Perfectament, els de *El Dia Gráfico* després d'haver-ho publicat reproduït fotogràficament ho tornen a publicar amb negretes, amb lo qual ja'n tenim trentaun mil més que'ns en fan xeixantadós.

Acabat això, ens expliquen que ells no són partidaris de l'autobombo que diuen ells, o de l'alaba't ruc que diríem nosaltres, i, en efecte, a continuació expliquen als seus lectors que lo millor que poden fer an aquest món és anunciar-se en *El Dia Gráfico* que ve a ésser, segons els pares que'l pareixen cada matinada, una meravella per la presentació, una delícia en lo referent al text i l'únic diari digne d'hostatjar en ses planes les esqueles de morts, les peticions de col·locació, els anuncis de nous productes, etc., etc. Mireu que'n són de burros els anunciants de no adonar-se'n. Homes, per què no diuen als seus amics de *La Vanguardia* que quan els hi portin algun difunt diguin:

—Mirin, millor serà que vagin a càl *Gráfico*; tenen

una *rotativo-foto-gravo* que quasi és capaç de resucitar-lo a un mort, i si no el resucita, com a fer-li els honors els hi farà de primera.

Jo crec que ho farien, perquè de tant menjar difunt ja deuen estar cansats de carn cristiana els socis del carrer de Pelayo.

Ara el que pot-ser s'empipi amb tant fer el *farolero* és en Roldós de *Las Noticias* i *El Liberal*, que com sempre està *en pleno éxito*.

Però anem seguint lo que publica el diari amb ninots celebrant el seu aniversari; mai dirieu lo que és? Doncs un seguit de cartes, dient-li que és tan guapo i que en sab tant i que per tu tot.

La primera la firma el senyor Administrador de Correus. Home, i què sab el gat de fer culleres? Després n'hi ha una d'en Pérez Galdós que diu que'l llegeix amb delícia i que se'l mira amb entusiasme. No havíem quedat en que era orb el senyor Pérez Galdós? Ademés, aquesta carta ja van publicar-la l'any passat.

Tot això no és res comparat amb lo que diuen en Fuxà i en Benlliure i els Quinteros i en Borrás i en Pahissa. Mireu que'n té de barra en Pahissa... El senyor governador ens fa saber que segueix els consells de *El Dia Gráfico*; ja sé què li deuen haver dit: que deixi jugar al set i mig.

En Rosell, l'impressor, els aconsella: vagin fent, vagin fent, pot-ser algun dia arribaran a saber-ne. Però qui els mata és la Bàrcena. Diu aquesta:

—Es un diari fet per a els que no llegim.
Uval

—Sempre seràs antiquat!
Convidar-me a gaseosa
en temps d'electricitat!

G. Martínez Sierra

Aquest que ara aquí veieu, petit, pulit, galant és en Gregori Martínez Sierra, escriptor espanyol, empresari barceloní, i catalanitzant generós que, amb bella i encertada constància, ha defensat i propagat moltes vegades l'espiritualitat de Catalunya.

Temperament artístic molt personal i originalíssim és ell, tot sol, tota una literatura. Son teatre ha triomfat perquè és una modalitat única, no donada fins que ell va aparèixer, i no obstant, essencial.

L'ànima femenina li és particularment coneguda; quantes voltes n'ha explicat el recollit secret i malgrat totes les confessades col·laboracions al examinar aquesta literatura de feminitat, podem dir amb tota seguretat que l'estil és l'home.

De la psicologia, s'estima més la femenina i, naturalment, de les estacions del any, la primavera, que és la feminitat del temps. L'ha cantada diversament, però donant-li, expremet-li tots els seus sentits, i a voltes les fulles de sos llibres són agitades per un aire primaveral, com les fulles dels arbres un daurat matí de maig.

Arribà en Martínez Sierra a la literatura, portant dos mots en sa bandera: *Alegria i floreixement!* Digué de totes les coses sa emoció eternament florint en l'alegria. Una suau i afable alegria del esperit, tota plena de la gracia de Déu.

Amor a les petites emocions, amor al sospir que perfuma la soletat, a la flor d'acacia i al raig de sol que ve a besar-la; amor a l'aranya que teixeix son fil de plata i a la melangia de sentir-se isolat entre molts i a l'alegria de sentir-se amic de sí mateix. Triomfal contentament de sentir-se dintre del món, amorós de la Naturalesa, plè d'un amparador i noble i franciscà sentit del amor... heu's-aquí, fonamentalment, els motius literaris de l'obra d'en Martínez Sierra.

Sa activitat l'ha fet cercar en les empreses editorials nous camps a ses iniciatives. D'elles n'han fruit autors i públics, i l'autor de *Canción de cuna* ha sigut moltes vegades el nexce que ha tingut en relació tota l'intel·lectualitat espanyola.

Es nèt—tot s'ha de dir!—moderat, cavallerós, ben parlat. Amable, cordial i literariament sincer. Té la generosa mania—Déu li conservi!—de descobrir-nos musics, com abans tenia la de fer revistes.

Té una conversa agradable. Riu amb moderació. No diu *colmos*. Fuma cigarrets «Susini» o de contrabando, i abans de començar a parlar s'ha d'arreglar indefectiblement les guies del bigoti.

Ha viatjat molt i amb molt profit. Parla poc de sos viatges i quan comença a explicar quelcom, per a ell agradable, ha de nomenar la primavera. Perque an en Martínez Sierra les coses agradables sempre li han passat a la primavera. I quan ell ne parla de la primavera, allà, a Madrid, darrera els vidres entelats d'algún recò ciutadà, dóna un gust sentir-lo. Una dolça melangia molt suau i molt amorosa se us entra al cos. Una dolça melangia que és el secret de sa literatura...

Parral

L'art de comptar multituds

Amb motiu de la manifestació solidaria del diumenge, s'ha repetit una vegada més el cas de demostrar-se lo difícil que és això de comptar el nombre de persones que formen en un espè i compacte seguici. El que s'ho proposa, tant aviat s'equivoca de poc com de molt.

Veieu qui citen xifres: el Governador diu que la comitiva constava de vint mil manifestants, nosaltres, sense vantar-nos de calculistes pràctics en aqueixa mena de operacions, apostem el que vulgui al senyor Andrade que no erer *vint mil*— com ell suposa;— i que l'erra, almenys, de catorze o quinze.

D'entre tots els procediments que per a contar multituds s'estilen, el més còmode i el més senzill és el del «cop d'ull», o sia el que'ls castellans coneixen amb el nom de «a ojo de cubero». Us enfileu dalt d'un pedrís del Passeig o presencieu el pas de la manifestació des d'un balcó de la Rambla i dieu: Tants!... I dient-ho amb tò de convençut ningú vos contradirà. L'únic perill que's corre, fent-ho així, és que us podeu equivocar de deu o dotze mil unitats, però això no és cap mal sempre que la diferència la destineu al *haber* del partit. Que'ls manifestants són de la vostra simpatia?... Tireu llarg! Que són contraris a la vostra causa?... Tireu curt! Aquest és el càlcul que adopten els diaris polítics, i fins ara no se sab que'ls hagi donat mai un pèssim resultat.

No obstant, els prim-mirats refusen el tal procediment, i estan en el seu dret. Els prim-mirats no creuen en l'eficàcia del cop d'ull i es preocupen més dels dats positius per a calcular un atapeït seguici. Aquests es col·loquen en un punt determinat del curs i no's mouen d'allí fins que ha passat tota la comitiva. I vinga comptar i calcular: tants de fons, aproximadament, per tantes línies de manifestants... tants!...

Hi ha qui fa us del rellotge i diu: si en mig minut han passat per davant meu 800 persones, o sia cada minut 1.600, i el pas de la manifestació ha durat tres quarts, que són 45 minuts, el resultat de multiplicar aquest 45 per 1.600 serà el total de manifestants, o siguin 72 mil.

Però el sistema del rellotge té dos greus inconvenients: l'un és que de vegades la manifestació s'atura, i un cop trencat el curs ja és difícil continuar els vostres càlculs; l'altre és que fent masses babarotes amb el rellotge als dits, els que miren pels descuidats, que sempre n'hi han entre les gentades, us el poden afanar.

Finalment tenim els amics del *cubisme* que ho determinen tot per medi de cubacions. Aquests compten per metres quadrats; sapigudes les persones que caben en un metre, cerquen la mida de la Plaça de Sant Jaume i... ja està.

Però la veritat és que tots els sistemes són prou dolents per a que al més expert li fallin els comptes.

El famós calculaire Inaudi, deia una vegada que per a treure un càlcul aproximat del nombre de persones de 'que consta una multitud no hi ha sinó obrir ben bé les cames i fer-les passar de una a una per dessota'l cul; procediment un xic molestós i cansoner però que no falla.

En la pròxima manifestació que organitzi la *Lliga* ho probarem.

Riure davant la mort

Soldats russos, anglesos, belgues; legionaris de Roma; soldats de la Calabria i *environs*, servis, grogues nines horribles del Japó (a les que jo anomeno més que homes), indus, kroumirs, francesos (estimats entre tots els estimats), i aral per què rieu davant la mort? Aneu errats, minyons! Fóra millor plorar. Comptat i debatut, la vida és bella.

—Plorar davant la mort? Cal tenir massa feina. Mentres treballem amb les eines d'ara, un fusell, un canó, una espasa, riem! Que tot s'esqueixi, que's trenqui, que's foradi i caigui? riem!— les ànimes de bon tremp aixís responen—riem perquè, ah, Rabelais!, el riure és lo propi dels homes.

PAUL FORT

—Es que'm poseu en un veritable compromís, perquè a totes dues us trobo molt guapes.
—Tot s'arregla home; la meitat de cada una.

GLOSARI

ESPURNES DE LA GUERRA

Hi han molts homes que han vingut al món per ésser manats, que'ls hi agrada ésser manats, que no viuen bé si no viuen manats. Sia per falta de conviccions, sigui perquè encara a la sang hi duen gotes d'esclavitud, ells no faràn res que no'ls ho manin.

De tal a tal hora faràs això i allò, faràs festa els dies que se't senyalin, seràs soldat de tants a tants anys; et llevaràs a l'hora que't diguin, te'n aniràs al llit a l'hora que't marquin, duràs aquest o aquell uniforme, i t'aniràs posant els galons que't regalaràn aquells que't manin. Aquests homes voldrien nèixer per Real ordre, voldrien créixer reglamentats per les mides que disposessin els hortelans superiors, voldrien que'ls triessin la dona els que s'haguessin de casar, voldrien tenir tants fills aixís que toquessin a tenir-ne, voldrien anar creixent pel sistema decimal i morir-se quan el seu quefe els digués que havia arribat l'hora.

Aquests homes lo que no voldrien és pensar pel seu compte. Nèixer pensats, o bé tenir qui pensés per ells. Aquests homes són els que voldrien que'l pa fós sempre de munició, que les cases on haguessin de viure els les donguessin ja moblades en barris de cases obreres, que'ls diguessin lo que han de llegir, i a poguer ésser que'ls ho dessin llegit, que tinguessin un uniforme igual per tots i fet a una mida que anés bé de pares a fills i tenir, per fi, un rei absolut que'ls fes créixer com un remat i els duqués a la guerra quan fós hora i que'ls fes matar pel seu compte.

El mal de creure a l'altre sexe (amb excepcions ben marcades) acostuma a ésser més general. La dona que troba un home fort, que la mani, i si convé que li pegui, moltes vegades està contenta. «L'home que pega, pensen, és que l'estima», i algunes són tan obedients i el desig de creure és tan ferm, que lo mateix que'ls goços perdiguers llepen la mà del que'ls hi pega... però en l'home, com que la obediència li semblaria esclavitud per poguer creure amb... dignitat, ha tingut d'inventar un nom i ha acabat per dir-ne disciplina.

«Amb disciplina, s'ha dit, no hi ha voluntat»; i com que la voluntat els destorba, visca l'obeir amb disciplina!

Aquests homes, en lloc d'amistat, d'associació, de solidaritat, d'amor, de virtut, d'abnegació, s'han tancat dintre una coraça que l'anomenen disciplina, i per medi d'una obediència, que'ls converteix amb pobres autòmats, es poden estar de tot. No tenen d'ésser generosos fins al moment que'ls hi manen (que no'ls hi solen manar mai), no tenen de defensar la patria fins que ho veuen escrit en un bandol, no poden tenir amistats si abans no han fet un reglament, i passant a ésser una argolla de la cadena que'ls lliga a tots, són presos i cadena a l'hora i s'arroceguen els uns als altres.

Aquests pobres disciplinats guanyen batalles, d'això no hi ha dubte; però què han guanyat aixís que les han guanyades? Si han de seguir creient com a moltons, si han de seguir manats com sempre, si han de continuar essent una roda, un engranatge, una transmissió, si han d'ésser una eina en lloc d'un cervell, si han d'ésser presos en lloc d'homes lliures, si han d'ésser soldats en lloc de ciutadans, si han d'ésser números d'una nació, grans de rosari, raïlls del camí, socons o pedres kilomètriques, val més ésser pastor de muntanya.

El pastor pensa o no pensa. Fa lo que vol i té lo que no tindran mai els infelços disciplinats. Llibertat de no dur cadenes ni an el pensament ni a les ales.

XARAU

TELÓ ENLAIRE

La constància o millor dit l'afany d'imitació d'un grupet d'autors, ha produït lo que en el teatre podríem anomenar genre madrilenyista. Inversemblant, quasi incoherent, plè de xistos i de gracies i de colmos, té aquest genre una vistosa apariència, una enjogaçada i alegre presentació. Però ¿i a sota? Ah! Aquesta mena d'obres no tenen sota. Els qui tan bé han sapigut apendre la fugacitat externa del madrileny, no saben ni una paraula de la seva ànima. I si volen fer-lo sentimental el fan ridícol, com aquell actor que feia cursi el *Juan José*.

Aquest ve a ésser el cas dels senyors Asenjo i Torres del Alamo i la seva darrera obra *Charito la Samaritana*, estrenada, amb èxit, a «Romea» el dissabte passat. Es un sainet en tres actes, però sense cap profunditat. Diríem que lo que ha guanyat d'extens ho ha perdut d'intens. Vol ésser, i en molts punts arriba a ésser, una pintura de costums i de tipus. En aquest sentit es més elogiable la obra. Però ni com a manifestació artística d'un temperament, ni tan sols com a expressió parcial de l'ànima madrilenya de que vol ésser exteriorització, pot convèncer *Charito*, que arriba a plaure al públic bon minyó a força de la gracia fàcil i pintoresca de sos xistos i de ses escenes de sabor local hàbilment combinades per sos autors. La companyia Plana-Llano que pot i deu representar obres de major importància, representà *Charito* admirablement.

Aquesta obra i *Los máscaras negras*, melodrama d'en Fochs i Arbós, al «Apolo», han sigut les dos estrenes de la setmana de que podem donar compte als llegidors, ja que de *La gran diadema* d'en Vallmitjana, estrenada per en Giménez al Bosc, ne parlarem en el número vinent.

Deixant, doncs, apart, les funcions d'art celebrades al «Auditorium», de que parlarem més avall, els altres aconteixements teatrals han sigut cinematogràfics. Perdonin la paradoxa, però a Barcelona això és corrent.

Reformat, millor dit, completament renovat amb un bon gust molt elogiable, ha obert de nou ses portes convertit en *cine* l'antic teatre «Eldorado». Ara seria oportú cantar una elegia a la mort del teatre (*Estos, Fabio, ay, dolor!*) però nosaltres som humoristes i no podem fer més que registrar, no

sabem si amb disgust o amb complacència, que a mida que avença el progrés i se modernitzen les costums la gent està més per el *cine* que fa rumiar menys. No hi ha temps per a pensar i no és qüestió de capficar-se.

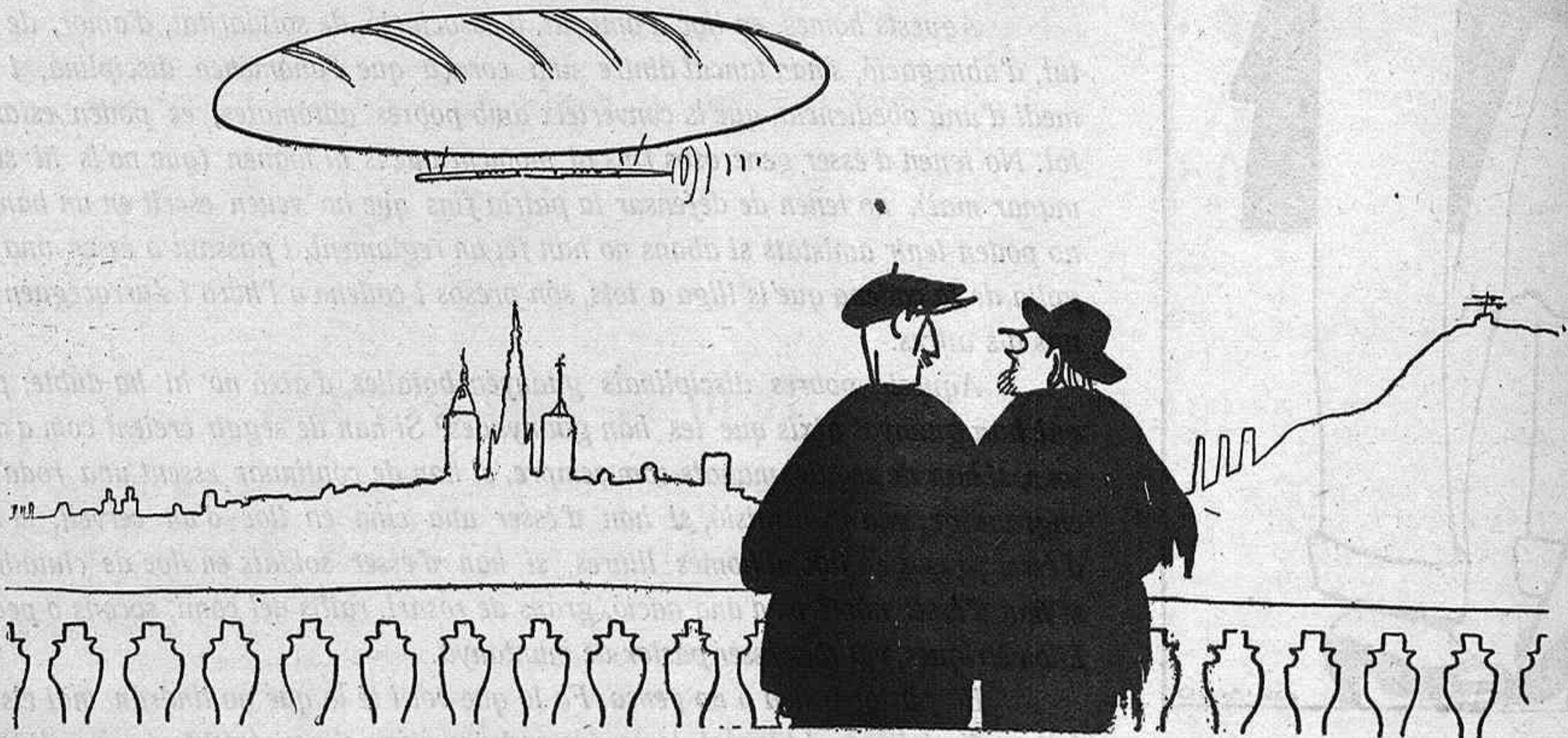
Malgrat son humorisme més o menys hermètic, aquesta afirmació és ben exacte. I aquesta setmana no sols l'inauguració de «Eldorado», on ha tingut un èxit mitjà la pel·lícula *El nocturno de Chopin* interpretada per la Xirgu, sinó la projecció a «Novedades» de la pel·lícula *Un solo corazón* escrita per l'Eduard Marquina, interpretada per la Guerrero i en Díaz de Mendoza (pare i fill), ho demostren plenament. I no diem res més, perquè no escrivim un tractat crític sinó una revista informativa. ¡Afortunadament!

Ara ens adonem de que res hem dit de *Los máscaras rojas*, malgrat haver-ho anunciat. Sàpiguen que és un melodrama dels anomenats policíacs amb grans efectes de relativa originalitat i amb un conflicte sentimental que Déu-n'hi-dó. Ne tenen prou? Sí? Doncs moltes mercès.

La primera sessió d'art dramàtic donada per la colla d'en Carrión al «Auditorium», es vegé, sinó tant concorreguda com era de desitjar, al menys favorescuda per un públic selecte i intel·ligent, cridat pel suggestiu programa: una estrena d'autor novell, *Joguines de fira* (Gras i Vila) i la comedia *La viuda desitjada*, d'en Goldoni. La primera no és més que un assaig, un drama comprimit, interessant i de excel·lent construcció, però mancat de originalitat i amb un diàleg desigual, a voltes excessivament literari i a voltes rampló, defectes que l'autor sabrà corregir segurament en una altra *intentona*. *La viuda desitjada* és una hermosa obra, tot regosig per als ulls i per al esperit, molt entretinguda i atapaïda de genialitats grotesques i de bells pensaments. La traça del comediògraf s'hi veu admirablement aparellada amb les dots literàries i la vena satírica del més ingenuu i més elegant dels clàssics italians. La traducció i adaptació degudes a l'Ambrosi Carrión va semblar-nos fetes amb respecte i gran cura, ben dignes del monument artístic i literari que és la tal *Viuda desitjada*.

En Barbosa i en Tor molt bé en els seus papers. La senyora Nicolau és una artista de bella presència i amb condicions dramàtiques però que li manca encara un bonfic per a estar allò que's diu al punt de carmetlo. La senyoreta Corma (escola Xirgu) molt mona i molt interessant. Els altres... posem-hi discrets.

F.

—Vous?... De què han servit els progressos de l'aviació?... De que els aliments se'n anessin als núvols!

—Maleitssiga!... Si no fos soci de la Lliga del Bon Mot, ara diria un reneg!

ELS CANTIS DE VILAFRANCA, per Frederic Soler (Pitarra).— Es la primera obra de la nova col·lecció que, amb el títol de *Teatre Nacional Català*, publica la casa Bonavía i Durán.

QUI PAGARÀ LA GUERRA? — Follet de propaganda pacifista, publicat per la revista *Biblioteca Nova*.

UN SADERDOTE SUDAMERICANO EN BÉLGICA. — Demostració dels procediments germànics en la invasió de Bèlgica. Fascicle editat a Londres.

REVISTA CASTELLANA. — Havem rebut el tercer número corresponent als mesos juliol-agost. Conté interessants articles sobre literatura, història, ciències i arts.

SANTA EULARIA, per Mossèn Jacinto Verdaguer. — Es un poemeta dels més interessants que escrigué l'immortal capellà-poeta. La sinceritat del versificador i l'exaltació del místic van admirablement aparellades en aqueix llibre incomparable que han de llegir amb gust no sols els religiosos per sentiment, sinó els esperitualistes per dilettantisme.

El volum forma part de la col·lecció d'Obres Completes que publica l'*Il·lustració Catalana*.

DEUTSCHE SBALLIGROSSEN ALMANAK. — Follet satíric contra la barbarie germànica. Està escrit en italià i va atapeït de caricatures molt intencionades.

LECTURA POPULAR. — El darrer fascicle publicat per aquesta acreditada «Biblioteca d'Autors Catalans» conté, sencera, l'obra patriòtica d'en Josep Burgas, titulada *Els segadors de Polònia*.

CAUSAS DE LA GUERRA. — Documents oficials referents a la iniciació del conflicte entre Àustria i Itàlia.

CATÀLEG DE L'EXPOSICIÓ D'ART NOU CATALÀ. — Es refereix a la celebrada últimament a Sabadell.

HOMENATGE A EN ANTÓN DE P. CAMPANY. — Follet en el qual hi consten nombroses necrològies dedicades a aquell preclar fill de Catalunya. Es un record digne, que honra al editor, que és el «Centre Català de Sabadell».

LOS CONTEMPORÁNEOS. — El número d'aquesta setmana conté un originalíssim treball d'en Barribero titulat «Dos capítulos del Don Quijote suprimidos por la censura».

SEPT SCIENCIES

Castella-Catalunya era el partit anunciat per a diumenge passat en el camp del F. C. Barcelona i s'ha de dir que fou no un partit sinó un *partidaç*, aixís en lletres rodones.

Quasibé, a l'hora anunciada, s'aliniaren els jugadors de les dues seleccions en la següent forma:

Castella: Carcer—Irureta, Carruana—Rey, Pelanas, Montero—Barri R., Barri E., Bernabeu, Alvarez, Pelauz.

Catalunya: Miñana—Casellas, Massana S.—Salvo, Pomés, Prat—González, Armet, Monistrol, Alcántara, Mallorquí.

El jutge era en Hamilton, el número hú dels *referées*, i els càrrecs de *linesmen* i jutges de porta, eren ocupats per en Brú, en Sampere, etc., tots habillats amb unes guerreres de genre de punt, que estaven molt *caios*.

Com deiem el partit fou un bon partit. Però (sempre el maleit però) fou una victòria moral pels madrilenys i una derrota (moral també) pels barcelonins.

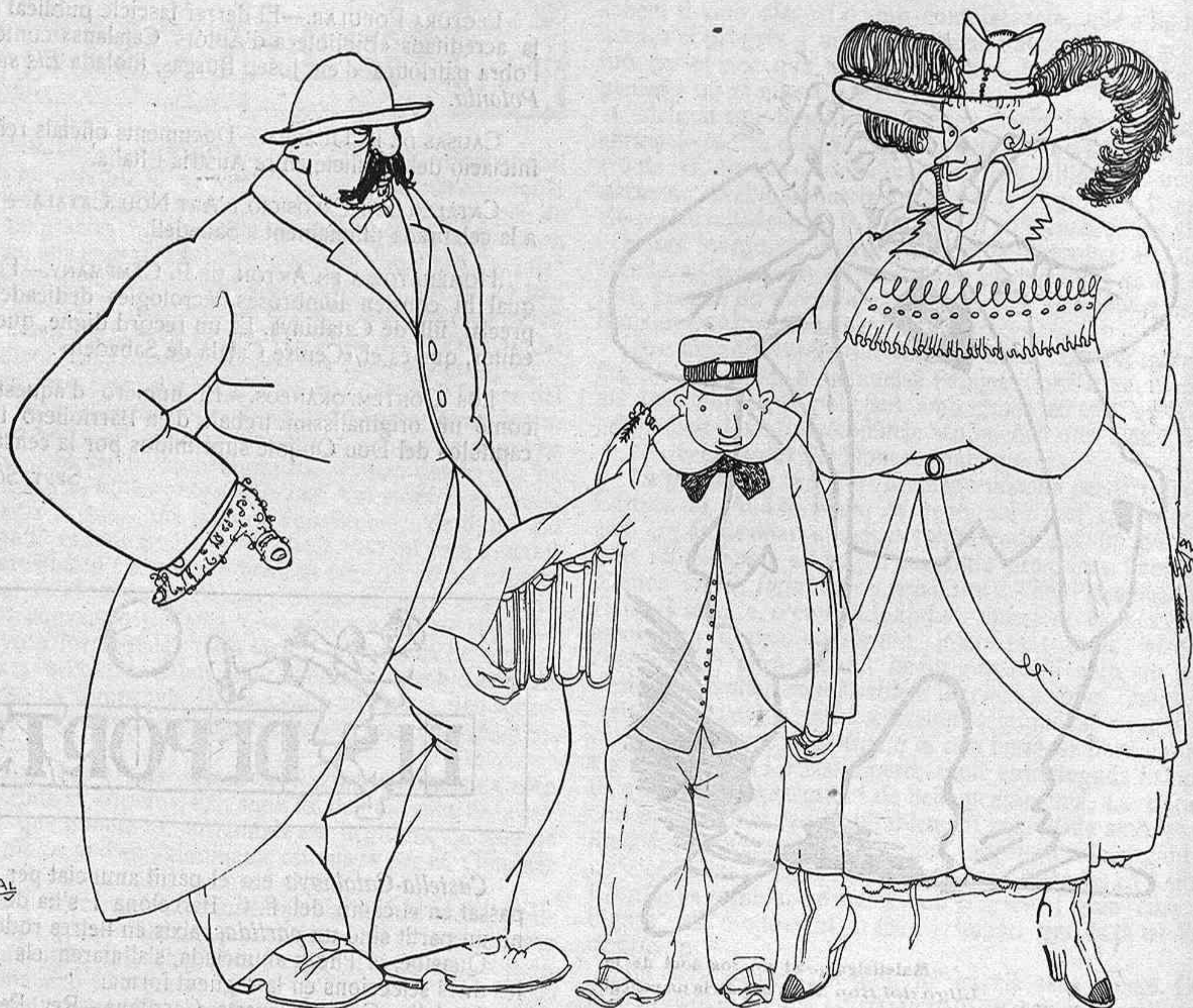
El resultat de zero a zero, no havia d'haver sigut perquè durant tot el *match* dominà el nostre *team*, completament, d'una manera absoluta. De modo que, amb un xic més de picardia i un bon xic menys d'individualisme, podien haver marcat varis *goals*; no un, nó, varis.

Perquè no'ls marcaren? Perquè a pesar del domini del jòc no arribaren els nostres a forçar la porta madrilenya? Perquè?...

Primera, perquè, ja ho hem dit, els nostres davanters no s'entien i volguent lluir cada qual llurs facultats anaven de dret a la porta; i en Armet no més passava pilotes an en González, i l'Alcántara no més les passava an en Mallorquí, i en Monistrol que estava al mig, semblava que li venia gran aquell càrrec. I segona perquè els madrilenys no's preocupaven més que de la seva porta i tots aglomerats allà i jogant no gaire nèt, feien un *sanwich* de cada Armet o Alcántara que se'ls acostava.

Total que, no obstant i la mitja dotzena i pico de *corners* que'ls madrilenys tingueren, per quasibé cap els nostres, ens quedarem sense'l codiciat *goal* que rompés l'empat a zero i la monotonía d'un partit tan empenyat, tan bonic i tan important.

Ni'l darrer *school* d'en Armet (Quinqué) pogué tenir èxit, car el porter madrileny que's diu Carcer, (però s'hauria de dir *escarceller* per lo bé que *tanca* la porta,) el parà d'un salt

—Es massa jovenet per passar tants llibres; no farà bé la creixença.
—S'equivoca, senyora. Com més llibres més creix, perquè s'hi asseu al damunt.

magistral, amb les dues mans, per sobre'l cap. En fi una delícia.

Al final hi hagueren els *consabidos* hurras i aplaudiments per tothom i mentres el gros públic se retirava, nosaltres pensavem en lo convenient que seria que partits aixís sovintegessin per a donar més homogeneïtat als nostres equips inter-Clubs que avui no'n tenen gaire.

També al mar hi hagué quelcom, encara que poca cosa. Els del Club de Natació feren una petita cursa per a *junyors* i esperaven la visita del equip de Water-Polo alemany per a la final del campionat; emperò els alemanys olorant la derrota no's presentaren. Un altre dia serà.

En el Marítim també hi hagué una petita regata a la vela, serie *Hispania*, Copa Pin, però com que'ls del Club de mar no hi anaren, *naturalment*, els del Marítim guanyaren tots els primers llocs. Senyors, no val a acaparar!

Mot de la fin. Al Frontó Comtal els de la *Real Sociedad* feren de les seves jugant tot el matí com uns desesperats.

HIP

Prometeus

Aquest ventrell m'acabarà els diners. Carai! no sé com deuen ésser els sucus que destilen els ventrells dels altres, pot-ser són horxata o aixarop o ratafia, de lo que estic segur és de lo que escup el meu; sinó és germà del sal-fumant, és son pare.

Bony! Les quatre quarts de cinc i ja comença a mossegar-me. D'això en diuen país? Llit vui dir. No's pot estar de cap manera. Del costat dret? Mossegada. Del esquerra? Mossegada. Boca terrosa? Mossegada. Cara enlaire? Nyam, més fort!

Apretem-nos el ventre amb les mans, com se fa quan rius molt fort i apa, a pensar coses tristes.

El sastre, el sabater, la senyora, aquells duros a pagar, aquell quedar malament... Tot, tot va passant per ton cap mentres al ventrell la gran serp se't menja.

Voleu que vos ho digui? Quan me passa això, voldria ésser dòna.

Ésser dòna i parir o haver parit i tenir, àdhuc uns fills dolents.

Que per què?

Senzillísim. Quan s'és dòna no's tenen aquests malde-caps estúpits que tenim els mascles. Que'ns busquem els mascles, si voleu.

Després, ferida per ferida m'estimaria més la que'm fessin els nois.

Sembla que hi tenen dret i sobre tot al acostar-se per mossegar-me el pit, mentres no ho haguessin fet, tindria l'esperança de que venen a petonejar-me.

ESQUELLIOTS

Era d'esperar.

Ara que l'Ajuntament ha fet el padró dels goços és quan se'n veuen més de vagabons pels nostres carrers.

Es que'ls *encarinyats* amos dels pobres cans, al veure's menaçats amb el pagament de les cèdules, els llencen fora de casa.

Molt més senzill és negar la pertinença dels *quissos* com fan en algunes cases. Sinó que això també té els seus perills.

L'altre dia un dels municipals inspectors encarregats del empadronament ens ho explicava.

Va trucar en un pis:

La senyora.—Què volia?

El municipal.—Dispense... No tienen pas perro ustedes?

La senyora.—No, señor: no n'hem tingut mai.

El goç (des de dintre).—Bub!... bub!...

En Pich sembla que està tant satisfet del resultat que està donant això del impost sobre els goços.

Diu que és una carrera feta la gent que va a les oficines municipals a fer inscriure les bestioles.

No'ns en extranyem gens.

Tractant-se de goços, ja'ns ho pensavem que hi hauria *cúa*.

En un punt determinat opinem com l'Emiliano Iglesias. En això de que una manifestació sense *visques* ni *banderes* no fa pel nostre gènit.

La del diumenge semblava un enterro: aquells municipals a pas de funerals, aquells regidors tan tristos i tan negres que feien de cap de dol...

Vaja no és el nostre tarannà.

Per alguna cosa som meridionals.

De vintisis mostres de materies alimentícies presentades en un mes al Laboratori Municipal, la meitat han resultat dolentes per al consum.

Bravíssim!

I què hi diu a tot això la famosa «Atracció de Forasters?»

Perque lo que diràn els forasters ja és de suposar:

—Que hi vagi qui vulgui, a Barcelona!

A conseqüència del augment considerable que ha sofert el preu de la carn de badella hi ha gran rebombori en els nostres mercats.

ELS PELEGRINS VALENCIANS

—Eixa hermosa Barcelona de València es ben chermana; tant asina com allina es veu que hi ha molta llana.

Els carnicers han anat a trobar l'Alcalde per a protestar d'aquest augment que prové, segons ells, del acaparament. I el senyor Martínez Domingo saben que'ls ha respost? Que «en temps de l'Edat Mitja, als acaparadors, els penjaven a la forca.»

Arriba!

Si ell fa un, nosaltres fem dos.

El nostre poble és poble mort. Ja no'l revoluciona res. En altres temps davant de una asquerosa carestia dels articles de primera necessitat com hi ha ara, ja s'haurien alçat barricades. Observeu la badella: vint cèntims d'augment per terça.

Què esperes, poble?

Després d'haver-te deixat sense camisa, t'arrenquen la carn... i encara no et queixes?

Déu t'hagi perdonat! Ets poble mort!

Ha sigut recullit un captaire que, fingint-se cec, abusava dels cors caritatius dels barcelonins, al punt de poder enviar 20 drets mensuals a la seva família que resideix a Lugo.

Ha sigut recullit i detingut, però com sempre passa, d'aquí quatre dies el tornarem a trobar pels carrers fent veure que no hi veu.

De modo que... senyor cec, fins a la vista!

—Redeu! Digues que deu ésser una geganta feta a troços...

Per al passat diumenge estava anunciat un partit de football aixís: «Cataluña contra Castella.»

I un lligaire ho comentava:

—Noi, aquests futbolistes ho fan més fort que nosaltres.

Realment, el partit polític-econòmic del matí estava redactat en altra forma:

«Catalunya per ella i pels altres.»

Ja hauràn vist que la manifestació en favor de les zones neutrals ha sigut un èxit.

Mentres la veia passar, en Pich pensaria dolorosament:

—Perquè no l'hauràn feta quan jo era alcalde?

Va ésser una veritable sorpresa. Ningú s'ho podia esperar. Quan l'Oriol Martorell aparegué al balcó de la Casa Gran (això de aparegué és un optimiste) tot-hom se va creure que no se'l sentiria.

¡Sí, sí! ¡Reno! quina veu! Sembla mentida que d'aquell còs tan petit pugui sortir una veu tan grossa.

Es lo que deien alguns amics de l'Oriol:

—D'aquesta feta t'has ben guanyada la Secretaríal

L'endemà de la manifestació vinga tots a fer números. Això ara que estem d'acord, no costa gaire. Sols un diari va dir que la manifestació era «un fracaso».

«Soñaba el ciego que veía?»

El governador havia prohibit que s'exhibís més *Una senyora de compromís*.

Després va veure que aquesta mida era molt difícil de posar-se en pràctica a Barcelona.

Sembla que tots els partits polítics tenen el decidit propòsit de que'l futur Ajuntament sigui un Ajuntament *d'altura*.

¡Tremolem!

Encara que no ho sembla se segueix treballant amb activitat en pro del teatre municipal català.

La tasca és dura i llarga però segons diuen els que n'estàn ben enterats ne sortiran amb èxit. Serà aleshores un bon moment per a que's tinguin en compte els serveis prestats.

Apropòsit de tot això:

Demà, parlant del teatre català, dona una conferencia en Puig i Alfonso, i ¿saben quin tema tracta?

Records històrics.

¿Ja estem aixís?

Fa dos anys que's publica *El Dia Gráfico*. Per a celebrar son segon aniversari ha publicat un acta notarial donant compte de la tirada.

¡Tan nano i ja tan presumit!

I ara que parlem d'això de la tirada. La verdadera ídem ha sigut la que li ha fet al dit diari una distingida primera actriu que ha dit que li agradava molt perque no tenia que llegir-lo; només mirava els gravats.

¡Ja fa bé, ja!

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

Terminada la impresión del popular libro

El Año en la Mano

Almanaque enciclopedia de la vida práctica
para 1916

aparecerá dentro pocos días

Los señores corresponsales que no tengan formulado pedido, recomendamos lo hagan a vuelta de correo

NOVEDAD

MUY ANTIGUO Y MUY MODERNO

Obra poética de
RUBEN DARIO

6 PESETAS

NOVEDAD

A. BASIS

La ciencia de la educación

Un tomo

Pesetas 6

PICOTAZOS DE ESPAÑA Y DE LA GUERRA
por M. PECCI Un tomo: Ptas. 6

EN PREPARACION

ALMANAC DE L'ESQUELLA DE LA TORRATXA PER A 1916

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, además, un ral pera certificar. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

—Pobre Dato, ja està ben frescl... Aqueix sí que és un exèrcit invencible.